MONITOR
Na Rok P. 1777.
Nro: II.
Dnia 4. Stycznia.

Przysięga iest upewnieniem słowa ludzkiego.

Jusjurandum, est affirmatio religiosa. Cic: l. 3. de Offic.

Nullum vinculum ad adstringendam fidem jurejurando Majores arctius esse voluerunt. Jd. ibid.

OD dawnego czasu była zawsze nieufność między ludźmi. Słowa gołe nie były dość z siebie mocne do przekonania o prawdzie rzetelney ich obietnic, trzeba było ieszcze, aby wagę y powagę z przysięgi nabyły.

Abraham był pierwszy, ktory przysięgi użył, aby się pokazał w tym bydź prawdziwym, w czym upewniał: gdy

bowiem zwyciężył *Assyryiczykow*, à Krol *Sodomski* mu mowił, aby zatrzymał przy sobie wszystkie łupy, ktore mu prawem woyny należały, byleby tylko więźnie mu oddał, ktore wybawił „Podniosłem (rzekł mu ten Patry„archa) rękę przed Bogiem żyiącym, „ktory iest Panem nieba y ziemi, żeć „wszystko będzie wrocono„ Ztąd podobno wszczął się ten zwyczay, kazać tym rękę podnosić, ktorym się przysięga w rzeczy iakiey nakazuie.

Tym czasem nie zawsze iednaki był sposob przysięgi, bo gdy *Abraham* domagał się od nayſtarszego z swych domownikow, aby dla syna iego żadney za żonę nie brał, ktoraby z Corek była *Chananeyskich*, kazał mu rękę podłożyć pod biodro swoie, y acz mu kazał przyrzec na Boga nieba y ziemi, iż to wszystko wykona, co mu w tey mierze rozkazywał, dał iednak tym poznać, iaka była rożnica między Panem y sługą, po mimo ktorey, Bog zawsze był uważany, iako świadek

dek

dek obietnicy; że zaś ieden rękę podnosił ku niebu, znaczyło, iż nie zależał iak tylko od tego, ktory tam iest; gdy drugi na znak podległości swoiey kładł prosto swoią pod biodro tego, do ktorego należał.

Gdy *Jakob* chciał rokować z *Ezawem* o prawo iego pierworodztwa, że to była rzecz nie przystoyna temu, ktorego niewstrzemięźliwość aż dotąd uniosła, że zezwalał na stratę swey prerogatywy, tedy Pismo S. świadczy, że Bog nie był wezwany do tey przysięgi: Przysięże, rzekł tylko prosto *Jakob* swemu bratu, y *Ezau* przysiągł, iako mu prawnie przedawał przywiley od natury sobie nadany.

Izaak maiąc zatargę z *Abimelschem*, był potym od niego szukany, aby się z nim iako ugodził; namyśliwszy się ugodę przyiąć, sporządził ucztę, lecz przysięga między niemi przymierza, iako nam daie znać Text święty, nazaiutrz dopiero była uczyniona; daiąc do zrozumienia: iż wiele na tym

zale-

zależy, aby się wprzod dobrze namyśleć, niż się na przysięgę odważyć, gdyż sumnienie y poczciwość obowięzuie się w dochowaniu tego, co się wzaiemnie z obu stron przyrzeka.

Uczyniwszy *Jakob* z *Labanem* przymierze, potwierdził ie przysięgą, y przysiągł przez boiaźń oyca swego *Izaaka*, że ie dochowa; à potym, aby miał Boga świadkiem swych obietnic, z bydląt pobitych uczynił ofiary, y wezwał swych braci na pożywanie z sobą chleba, aby ta ufność wzaiemna, była mocnieyszym węzłem ich przyiaźni.

Ludzie starożytni mieli zwyczay, przysięgać przez to wszystko, cokolwiek u nich było naystraszliwszym lub nayświętszym. Tak *Abraham* przysiągł przez Boga żyiącego, *Izaak* przez boiaźń oyca swego, à *Jozef* będąc Wielkorządzcą y Ministrem *Faraona*, przysiągł przez zdrowie tego Krola, mowiąc do swych braci, ktorzy go nie poznali: że ich tak karać każe, iak szpie-

ſzpiegow, ieżli mu naymłodſzego z pomiędzy ſiebie nie przywiodą.

Z tymże *Jozefem* wſzyſtko mogącym na dworze naywiękſzego z Krolow, ktory był w ten czas na świecie; poſtąpił ſobie oyciec iego z całe taką, iaka ieſt między oycem y ſynem rożnicą. »Chceſzli poſłuchać głoſu mo»iego, (mowił mu *Jakob*) upewniy »mię, że *Egipt* nie będzie kości mo»ich grobem« Uczynię według słowa twego, *Iozef* mu odpowiedział; iednakże ſtarzec nie przeſtał na tey gołosłowney obietnicy, ale mu rzekł: »włoż »rękę twoią pod biodro moie, y przy»ſięż mi, że mię wynieſieſz z *Egiptu*, y pochowaſz w grobie oycow moich« usłuchał *Iozef* y przyſiągł. A tu widzim, że *Iakob*, co do formy przyſięgi, poſtąpił z ſynem ſwoim tymże trybem, iakim *Abraham* z ſwoim sługą. *Iozef* nie przyſiągł tak, iak wyżey, iako faworyt *Faraona*, przez zdrowie tego Krola; ale iako ſyn *Iakoba*, rękę ſwoią pod biodro położył, ktora to przyſięga była

ła

ła zwyczayną między niemi, zwłaszczà tam, gdzie zachodziła subordynacya.

Przysięga była poświęconą, Bog iey pokazał przykład ludziom, iako iest napisano w *Deuteronomium*, to iest w xiędze Powtorzenia zakonu »przeto, iż was umiłował Pan, y strzedz chciał »oney przysięgi, ktorą przysiągł oycom »waszym: wywiodł was Pan ręką mo»żną, y wykupił was z domu niewoli, »z ręki Faraona Krola Egipskiego.» *Deuter.* 7. 8.

Przeto *Moyżesz* uciekaiąc z swym ludem przed zapalczywością tego Krola zatwardziałego na rozkazy Boga, wyniosł z sobą kości *Iozefa*, ktory przysięgą obowiązał syny Jzraëlskie, aby ie w Egipcie nie zostawiali. *Iozüe* dotrzymał także przysięgi, ktorą uczynił nierządnicy *Rahab*; y *Saul*, ktory poprzysiągł, iż ten, ktory zażyie iakiego pokarmu, przeklętym będzie, chciał życie własnemu odiąć synowi, ktory plastr miodu zakosztował, nie wiedząc o przysiędze oyca; lecz lud nie dopuścił y wybawił go z rąk *Saulowych*.

Takoż przyſięga Boga była. „Zyię ia, ktory „ieſtem Panem,, Toż ſamo *Saul* rzekł *Jonacie*, ubeśpieczaiąc mu życie *Dawida* „żyie Pan, iż *Dawid* nie umrze.,,

Gdy *Abner* był zdradą zabitym, *Dawid* rzekł przed całym ludem, „niech Bog toż ze mną uczyni, y ſrożey mię utrapi, ieźli pożyię ch... a przed wieczorem.,,

Bezbożna *Iezabel* była pierwſzą, ktora śmiała złamać przykazanie Boga, zakazuiącego brać na świadectwo w przyſiędze inne imię nad imię Pańſkie; gdyż poſłała z obwieſzczeniem do *Eliasza*, ktory fałſzywych Prorokow *Beliala* pozabiiał, „niech mię Bogowie zatracą, mowi Krolowa, y „co gorſzego mi ieſzcze uczynią, ieźli ſię nie „zemſzczę ich śmierci zgubą twego życia.,,

Każdy Narod miał oſobny zwyczay przyſięgi. *Rzymianie* przyſięgali przez *Jowisza*, y ten, ktory przyſięgał, trzymaiąc kamień w ręku, wołał wielkim głoſem: „ieżeli myślę zdradzić, niech „ten, ktory na mnie patrzy, zachowa Rzym y „Kapitol, à ze mną to uczyni, co ia z tym ka„mieniem„ y natychmiaſt go rzucał,

Titus Livius świadczy, że na potwierdzenie iakiego przymierza, ten co przyſięgał, brał iagnię w lewą, à krzemień oſtry w prawą rękę, y w tymże czaſie mowił: „Jeźli myśl iaka zdrady ieſt „we mnie, tedy Jowiſza proſzę y wſzyſtkich Bo„gow, aby mi śmierć tak zadali, iak ia ią za„daię tey niemey twarzy„ y po tym przeklęctwie roztrącał głowę iagnięciu o krzemień.

Grecy mieli zwyczay, gdy przyſięgali, brać rozpaloną ſzynę żelaza, ktorą natychmiaſt rzucali w morze, żądaiąc, aby to, co obiecywali dochować, trwało przez tyle czaſu, przez ile toż żel aże byłoby pod wodami ukryte,

Inni przysięgali przez zdrowie y szczęśliwość swego Monarchy, przez iego życie y przez koronę, à to czynili za zwyczay przy słupcu, czy nogach iego posągu; y był to występek gardłowy, co złamać taką przysięgę, lub inną przez imię iego uczynioną. Jeden z zausznikow doniosł, że *Rubrius* fałszywie przysiągł przez imię *Augusta*, Konsulowie natychmiast napisali o tym do *Tyberyusza*, respons iego był podziwienia godny. „Nie chcę ia tego, (odpisał im) „aby Rzymianie przykrość iaką mieli, gdyż Oy„ciec moy umieszczon iest w liczbie Bogow. Ten, „co fałszywą przysięgę uczynił, o ktorą iest o„skarżonym, oszukał Jowisza w osobie Augusta, „à przeto do Bogow należy mścić się tych krzywd, „ktore im są wyrządzone.

Krolowie *Perscy* przysięgali przez *Mitrę*, to iest przez słońce, ięzykiem ich tak rzeczone. Bogowie baieczni przez *Styx* piekielną rzekę. *Semiramis* poprzysięgła, że nie pierwiey trefienia swych włosow dokończyć miała, dokądby buntu poddanych swoich nie ukarała. Zgoła każdy formował sobie sposob przysięgi, wedle okazyi, przypadku, y nawyknienia.

Zdaie się, że *Stoicy* naywiększe mieli upodobanie rożnić się w tey mierze od reszty ludzi, przez sposoby ucieszne. Jedni bowiem z nich przysięgali przez pewny rodzay kapusty, przez selery, karafioły, czyli kaulefiory: à drudzy przez kappary, oliwki, pinelle, pistacie, iako *Zenon*. Nie byłaż to rzecz pociesznа, widzieć y słyszeć tego Mędrca (ktorego *Seneka* Hersztem sekty nieustraszoney nazywa) mowiącego duchem *Stoickim* w pośrzod bolow podagry: Przysięgam na kappary, że bol nie iest żadną przykrością.